

KANDIDAT

10014

PRØVE

POL2012 1 Teorier og modeller i politisk økonomi

Emnekode	POL2012
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	29.11.2021 09:00
Sluttid	29.11.2021 13:00
Sensurfrist	20.12.2021 23:59
PDF opprettet	30.11.2021 19:46
Opprettet av	Marius Swane Wishman

i POL2012 høst 2021**Institutt for sosiologi og statsvitenskap****POL 2012: Teorier og modeller i politisk økonomi**

Dato 29.11.2021

Eksamenstid: 09:00-13:00

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Faglig kontakt under eksamen: Marius Swane Wishman **Tlf:** 47056893

ANNEN INFORMASJON:

Skaff deg overblikk over oppgavesettet før du begynner på besvarelsen din.

Les oppgavene nøye, gjør dine egne antagelser og presiser i besvarelsen hvilke forutsetninger du har lagt til grunn i tolkning/avgrensing av oppgaven. Faglig kontaktperson skal kun kontaktes dersom det er direkte feil eller mangler i oppgavesettet. Henvend deg til en eksamensvakt hvis du ønsker å kontakte faglærer. Noter gjerne spørsmålet ditt på forhånd.

Vekting av oppgavene: Eksamen består av to deler som vektes likt.

Varslinger: Hvis det oppstår behov for å gi beskjeder til kandidatene underveis i eksamen (f.eks. ved feil i oppgavesettet), vil dette bli gjort via varslinger i Inspira. Et varsel vil dukke opp som en dialogboks på skjermen. Du kan fi igjen varselet ved å klikke på bjella øverst til høyre.

Trekk fra/avbrutt eksamen: Blir du syk under eksamen, eller av andre grunner ønsker å levere blankt/avbryte eksamen, gå til "hamburgermenyen" i øvre høyre hjørne og velg 'Lever blankt'. Dette kan ikke angres selv om prøven fremdeles er åpen.

Tilgang til besvarelse: Etter eksamen finn du besvarelsen din i arkivet i Inspira. Merk at det kan ta én virkedag før eventuelle håndtegninger vil være tilgjengelige i arkivet.

1 Del 1

Del 1

Svar på **ALLE** de følgende spørsmålene (50%):

Spørsmål 1: Forklar Ricardo's teori om leie.

Spørsmål 2: Modeller og forklar en endring i etterspørsel.

Spørsmål 3: Anta at Italia kan produsere enten 120 tonn oliven eller 7000 liter rødvin, og at Hellas kan produsere enten 80 tonn oliven eller 2000 liter rødvin. Bruk Ricardo's teori om handel til å forklare potensiell handel mellom de to landene.

Spørsmål 4: Forklar Marx's teori om fallende profi

Spørsmål 5: Hva er de vanligste analyseenhetene i den neo-klassiske tradisjonen?

Spørsmål 6: Forklar hvorfor jordreform er et sentralt første steg innen økonomisk utvikling i følge Studwell (2013).

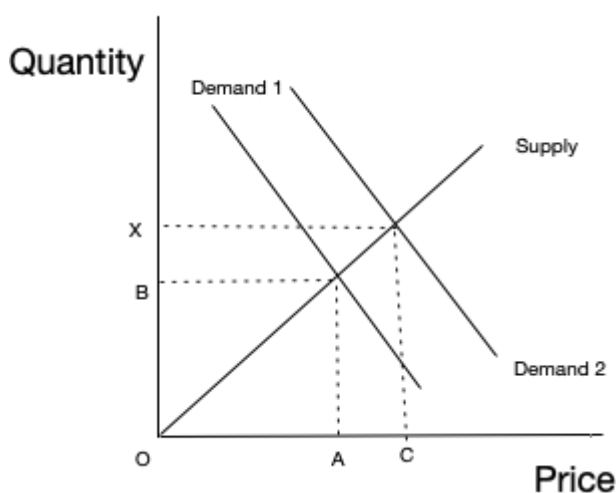
Spørsmål 7: I følge Bates (2008), hva er problemet med det han kaller 'kontrollregimer' ('control regimes')?

Skriv ditt svar her**Spørsmål 1:**

Ricardo's teori om leie går ut på at profitten som landeierne får av å leie ut land går negativt utover den økonomiske fremdriften i landet. Dette er fordi at landeierne ikke deler samme økonomiske interesser som noen andre klasser i samfunnet, verken arbeidere eller de som sitter med kapital. Profitten de får er, ifølge Ricardo, penger som kunne gått til andre områder som kan fremme økonomisk fremdrift, men disse blir gjennom leie tatt vekk fra arbeidere og de med kapital. Fremfor at folket skal ha økonomi til å gjøre handel i samfunnet må de med andre ord betale leie til landeierne. Verdt å merke seg at husleie i denne forstand ikke er den samme måten man vil betegne husleie i dag. Landeierne vil dele opp områder av land basert på fruktbarheten av landet, og deretter sette prisene derfra. Dette skaper også problemer for den økonomiske fremdriften, da disse områdene med gode forutsetninger for jordbruk blir tatt opp i pris og det dermed blir vanskeligere (kostbart) å etablere noe slikt der.

Spørsmål 2:

Nedenfor kan man se en modell som kan illustrere en endring i etterspørsel. Dette kan skje for eksempel gjennom at en vare har blitt mer populær gjennom at det er på moten igjen.

Det man rent kan lese fra modellen er at prisen på varen har gått opp fra OA fra demand 1 til OC i demand 2, altså gått opp i pris. Man kan også lese at antallet varer som blir produsert også har gått opp fra OB i demand 1 til OX i demand 2. Dette viser at produksjonen av en vare svarer på markedets etterspørsel. Dette vil de gjøre gjennom å produsere mer av varen slik at man kan oppfylle etterspørselen, og de får muligheten til å sette en høyere markedsverdi, da varen er mer ettertraktet og folk dermed er villige til å betale mer for varen. Modellen viser på denne måten en shift in demand som går ut på at folket etterspør mer varer, og markedet lytter til denne etterspørselen gjennom større produksjon av varen til en høyere pris.

Eks: det har blitt populært med pannebånd. Derfor vil folk ha flere pannebånd, som fører til at markedet etterspør flere pannebånd. Produsenter ser denne etterspørselen, og produserer dermed flere pannebånd siden etterspørselen er så stor. Derfor blir både etterspørselen og produksjonen av pannebånd større. Med dette får også pannebånd en større markedsverdi, siden de er så ettertraktet og populære. Det gir produsentene muligheten til å sette prisen opp for pannebånd, siden folk er villige til å betale mer for det populære hodeplagget.

Spørsmål 3:

Ricardo's teori går ut på at nasjoner drar nytte av at man produserer det man har best utgangspunkt til å produsere. Som i dette eksemplet har Italia bedre forutsetninger til å produsere både oliven og rødvin da de har mulighet til å produsere mer av begge, men både Italia og Hellas vil ha en fordel av at hver av de spesialisere seg på et område og kan handle med hverandre. Her har Italia en 'absolute advantage' både med oliven og rødvin.

Siden Italia kan produsere enten 120 tonn oliven eller 7000 liter rødvin, vil Italia gi opp 7000 liter rødvin om de produserer 120 tonn oliven, sammenlignet med Hellas forutsetninger for å produsere 80 tonn oliven og dermed gi opp 2000 liter rødvin. Det vil i dette tilfellet være en fordel for begge nasjonene om Italia produserer vin og Hellas produserer oliven. Det er fordi Hellas ikke må gi opp like mye for å produsere oliven som Italia måtte ha gjort, og som nevnt, vil derfor begge få en fordel av å spesialisere seg på hvert sitt område og deretter gjøre en handel av disse varene med hverandre. Man kan ut ifra dette gjøre en utregning av hvordan en slik handel ville ha sett ut. Det er viktig i denne utregningen av handelen at begge fortsatt skal tjene på den, om en part taper på en handel vil de naturligvis ikke være en del av handelen. Italia må derfor få en satt mengde oliven som gjør at det lønner seg med handelen fremfor å produsere det selv, og det samme med Hellas og vin. Dette kan gjøres ved å finne 'the marginal opportunity cost', som kan skape en ramme av hva som kreves i handelen fra hvert land for å gi gjensidig nytte.

Spørsmål 4:

Marx's erkjente at kapitalismen hadde en positiv virkning på økonomien i en viss periode, og at det skapte innovasjon. Samtidig hadde Marx en teori om at kapitalismen hadde feil som ville gjøre at den gikk til grunne. En av disse feilene var at profitten/kapitalen til kapitalismene ikke var stabil. Han mente at det kapitalistiske systemet var som et anarki, som gjorde at kapitalismene ikke kunne forutse hvordan markedet ville være, blant annet etterspørsel eller hva andre selskap/kapitalister ville produsere og i hvilke mengder. Dette førte til et ustabilt miljø som kunne ha store konsekvenser for deres kapital. Dette kunne skje gjennom blant annet overproduksjon som førte til underkonsumering, noe som ville ha en negativ virkning. I tillegg mente han at det kapitalistiske systemet virket slik at kapitalistene ville produsere så mye som mulig, men gi arbeiderne så lav lønn som mulig. Spørsmålet var da: hvem skal betale for og kjøpe varene når arbeiderne og folket ikke har råd til å kjøpe varene. Dette skaper dermed en synkende profitt for kapitalistene som ville gjøre at de gikk konkurs, noe som ville ha gitt konsekvenser for alle deler av samfunnet. Folket ville ha mistet jobbene sine, og da ville det vært enda færre som har råd til å konsumere. Dette ville derfor være en av grunnene til at kapitalismen ikke virker. Han mente at slike nedganger skjer hele tiden under kapitalismen, helt til den til slutt gjør slik at systemet ikke lenger fungerer.

Spørsmål 5:

Når den neo-klassiske tradisjonen skal analysere noe som skjer, har skjedd eller vil skje går de ut fra den teorien de har bygget opp. Dette er annerledes enn for eksempel den evolusjonære tradisjonen, som går inn i hvert enkelttilfelle og ser på historien bak (evolusjonen). Forskjellen mellom disse er at den ene bruker en deduktiv metode og den andre en induktiv. Den neo-klassiske tradisjonen er svært opptatt av produksjon og handels-aspektet i økonomien. Det er viktig for de å analysere hvordan handelen er og hvordan markedet stiller seg til det og motsatt (supply and demand, shift in demand og shift in supply).

Spørsmål 6:

Om et land trenger en økonomisk utvikling er jordreform et sentral første steg, noe man kan se på enkelte land i Asia, som blant annet Japan og senere Kina. Dette kan sammenlignes med andre land i Asia som hadde likt utgangspunkt, men som ikke brukte jordreform som første steg og dermed ikke fikk like god økonomisk utvikling. Grunnen til at det er viktig å starte med en god jordreform er at man får mange i arbeid gjennom landbrukssektoren og kan starte å produsere. Det er et sentralt tema å få mange i arbeid for å skape en økonomisk fremdrift og utvikling. Landbrukssektoren er et naturlig område å få mange i arbeid på, da det er et felt der det kan være mange som jobber (alle aldre kan hjelpe til). Dessuten skaper landbrukssektoren varer som kan handles og varer som er livsviktige. Å skape en sterk landbrukssektor er derfor viktig i starten av en økonomisk utvikling. Dessuten skaper dette etterspørsel av ny teknologi for å forsterke den, som også skaper arbeidsplasser og ny innovasjon.

Slik får man i gang produksjon og dermed en økonomisk fremdrift, og overskuddet burde brukes på å investere i manufacturing. Dermed gir jordreform muligheten til å fortsette den økonomiske utviklingen i andre viktige områder (manufacturing) som bygger opp under den økonomiske utviklingen.

Spørsmål 7:

Det finnes mange forskjellige metoder som stat/statsledere benytter. Noe som kan ha en fordel for økonomien er om de benytter en metode som kan skape et slags samarbeid mellom staten og folket. Dette kan gjøres gjennom at folket jobber og hjelper til med fremdriften blant annet gjennom skatter. I gjengjeld kan folket få en beskyttelse av staten. Problemet med kontrollregimer er at de ikke gir det som folket trenger, og dette skaper politisk uro og vil gå utover økonomien, grunnet befolkningens mangel på beskyttelse og dermed en mindre vilje til å utføre arbeid og bidra med den økonomiske fremveksten. Altså, problemet med kontrollregimer er at det fort kan sette en stopp i økonomisk fremgang.

Besvart.

2 Del 2

Svar på 1 av følgende spørsmål (50%):

Spørsmål 1: Forklar enten den vellykkede økonomiske utviklingen eller mislykkede økonomiske utviklingen i et valgfritt land, fra et 'evolutionary economics'-perspektiv.

Spørsmål 2: Velg et relevant teoretisk perspektiv å diskutere problemet med økonomisk ulikhet, samt mulige botemidler.

Spørsmål 3: Diskuter den globale finanskrisen (2008-2009) i lys av en statsgjeldskrise, slik tilfellet var for Hellas og Island.

Skriv ditt svar her**Spørsmål 2****Økonomisk ulikhet - Marxistisk perspektiv**

Økonomisk ulikhet er noe som er et stort problem i enkelte deler i verden. Selv Adam Smith, som var en tilhenger av et fritt marked med konkurranse, så at et slik system som kapitalismen kunne føre til ulikhet. Karl Marx, som var en av kritikerne til kapitalismen, kom med sin kritikk i en tid der man kunne se at de økonomiske ulikhetene førte til en dårlig levestandard som de som var i arbeiderklassen. Lange timer i jobb, dårlige arbeidsforhold og barnarbeidere var noe man kunne se i fabrikkene. Slik økonomisk ulikhet er kanskje ikke noe vi ser i Norge i dag, men i andre deler av verden er dette fortsatt noe som skjer, men økonomisk ulikhet i en grad kan man identifisere i flere deler av verden, også i Norge.

Marx kom med flere kritikker til ulikheten som kom i det kapitalistiske systemet, blant annet at arbeidere ikke eier materialene som må brukes i deres produksjon av varen. Kapitalistene eier både materialene og det ferdige produktet, selv om det er arbeiderne som kommer med arbeidskraften for å skape varen. Dette skaper naturligvis en økonomisk ulikhet, fordi det er kapitalistene som eier alt, selv om arbeidskraften til arbeiderne er nødvendig. Samtidig kan man argumentere for at flere av kapitalistene også må jobbe får å få skapt en handel eller for å skape produksjonen. Uten at noen tørr å ta en satsing med å skape noe nytt eller en ny forretning, vil man ikke ha slike satsinger, mener kapitalistene. Dessuten mener de at det må være en motivasjon for å tørre å ta en slik satsing, blant annet gjennom en høyere lønn. Med dette kan man si at et motargument mot Marx er at det er behov for en viss økonomisk ulikhet for å skape en motivasjon om å tjene mere og dermed være en innovatør.

Samtidig er det, i følge Marx, den økonomiske ulikheten som kapitalismen skaper som vil være dens undergang. Marx mener at kapitalister kun er opptatt av profitt, og myndighetene er på eliten/kapitalistenes side (kanskje ikke nå, men man kan argumentere for at de var det da han skrev teorien). Med at de kun er opptatt av profitt, vil de gjøre det de kan for å få så mye som mulig av dette. Gjennom det, vil de forsøke å skape så mye som mulig, samtidig som å betale arbeidere så lite som mulig. Dette vil resultere i en overproduksjon av varer som ikke blir solgt. Grunnen til at de ikke blir solgt er fordi at arbeidere har så lav lønn at de ikke har råd til å kjøpe varene. Dessuten argumenterer Marx for at overproduksjonen og mangelen på etterspørsel kan føre til at selskaper går konkurs, og da vil arbeidere miste jobben sin. Det kapitalistiske samfunnet vil med andre ord, ifølge Marx, føre til at arbeidere har for lav lønn eller står uten jobb, slik at de ikke kan kjøpe varer. Derfor nytter det ikke å ha et samfunn med så store økonomiske forskjeller.

Et samfunn med store økonomiske ulikheter kan dessuten være et problem fordi det kan nekte nye innovatører i arbeiderklassen muligheten til å jobbe seg oppover i stigen og dermed presentere sin innovasjon (dårligere muligheter enn de som er rike til å jobbe seg oppover grunnet dårligere tilgang til gode, dyre skoler. Har muligens ikke like mye å gå på av arv som de som er i en høyere klasse). Slik kan det ha en motvirkende effekt fra kapitalismens økonomiske fremgang, fordi de ikke får muligheten/har råd til å utdanne seg og sine ideer. Dessuten kan den økonomiske ulikheten føre til stor misnøye fra befolkningen, da de ikke får tilstrekkelig betalt for sitt arbeid, men, siden Marx mente at myndighetene er på elitens side, heller ikke får den beskyttelsen fra staten som de ettertrakter. Da de ikke har råd til helsehjelp og staten ikke er med på å bidra til at de får det. Tidligere i sitt verk mente Marx at dette skulle føre til en brutal revolusjon hvor arbeiderklassen vil kaste det kapitalistiske systemet.

Oppsummert kan de økonomiske ulikhetene føre til ødeleggelsen av det kapitalistiske systemet, om det så vil gjøre det selv gjennom å betale arbeiderne for lite og dermed utslette markedet sitt, eller om det blir gjennom en blodig revolusjon grunnet arbeiderklassens misnøye. Men hvordan kan man håndtere en slik situasjon sett bort i fra en blodig revolusjon?

Karl Marx argumenterte for mer innblanding av staten. På denne måten kan markedet bli mer stabilt gjennom at staten bestemmer og informasjonen om hva de andre produserer/monopol vil styre unna situasjonene som tidligere har ført til lavere lønn eller arbeidsledighet i arbeiderklassen. Om staten styrer markedet til en viss grad og i tillegg har kontroll over selskapene vil slike situasjoner, i følge Marx, bli unngått. Dessuten kan man også forsøke å unngå økonomisk ulikhet, også gjennom statens inngripelse, ved hjelp av skatter. Dette kan være å skatte de rike høyere slik at den økonomiske ulikheten blir mindre høy, og beskyttelsen fra staten kan bli høyere, slik at misnøyen går ned. Andre metoder for å forsøke å få ned økonomisk ulikhet på er å innføre borgerlønn, som er en fast lønn som innbyggerne skal få. Dette bidrar slik at alle innbyggere får en levelig lønn og får råd til det de trenger. På denne muligheten vil den økonomiske ulikheten ikke bli så stor slik at de i den laveste klassen ikke har mulighet til å kjøpe det de vil eller trenger.

Marx' teori om verdi og arbeid kan forsøkes å illustreres gjennom produksjonen av en stol. Stolen skal være like mye verdt selv om en håndtverker bruker 3 timer og en annen bruker 6. Det som skal tas i betraktning er kunnskapen til håndtverkeren (gjennom utdanning), og stolen vil få en større verdi ved større kunnskap. Dette kan også bidra til å skape et mer stabilt marked med en satt markedsverdi, samtidig som at dette kan bidra til en motivasjon om å utdanne seg, både gjennom produktivitetens del, men også for å få en høyere lønn. Den økonomiske ulikheten kan minskes av dette fordi det er i utgangspunktet satt en pris på stolen til markedet, og arbeideren får lønn ut fra dette.

Besvart.